

December 2020

Bidragssatser for heltidsbedrifter 2019 – Niveau og spredning

Highlights

- Den gennemsnitlige bidragssats for heltidsbedrifter lå i 2019 på 1,02 pct. – en stigning på 0,27 procentpoint fra 2012 til 2019. Stigningstakten har været stagnerende i de senere år. Ejerskifter på økonomisk udfordrede bedrifter med høje satser har formentlig medvirket til stagnationen i den gennemsnitlige bidragssats.
- Heltidsbrug betaler årligt i alt ca. 1,8 mia. kr. i bidrag – en stigning fra ca. 0,7 mia. kr. i 2008. Alene *stigningen* i bidragssatserne fra 2012 til 2019 koster landbruget næsten ½ mia. kr. Stigningen fra 2008 skyldes både flere realkreditudlån og højere bidragssatser. Men mens udlånet til heltidsbedrifterne er steget med ca. 9 pct., er omkostningerne til bidrag steget med 141 pct.
- Knap 2/3 af heltidsbedrifterne betalte en bidragssats mellem 0,7 og 1,3 pct. Ca. 46 pct. af landmændene betalte en bidragssats mellem 0,8 og 1,2 pct. Ca. 17 pct. betalte under 0,7 pct. i bidrag, mens knap 30 pct. af landmændene betalte over 1,2 pct. Der er således betydelig variation, og siden finanskrisen har realkreditinstitutterne i stigende grad prisdifferentieret.
- Bidragssatserne skal ideelt set afspejle den finansielle sektors omkostninger og den risiko, der er forbundet med udlånet. Og både omkostninger og risiko er steget, dels som følge af myndighedernes mere restriktive krav til realkreditinstitutterne og strammere regler for værdiansættelse og nedskrivninger, og dels på grund af diverse økonomiske stød til landbrugets økonomi.
- Men selvom både omkostninger og risiko er steget, har realkreditinstitutternes tab på landbrug i perioden 2007-2019 været yderst begrænsede – ca. 2,2 mia. kr. - på trods af det økonomisk vanskelige årti for landbruget. Siden 2007 har bidragssatserne givet realkreditinstitutterne en indtjening på 17,4 mia. kr. alene på heltidsbrug.
- Den økonomiske og finansielle krise samt myndighedernes krav til den finansielle sektor har medført store omkostninger for landbruget. Vurderingen af bidragssatsernes niveau er dog vanskelig, idet baggrunden for bidragsstigningen er uigennemsigtig, hvilket er u hensigtsmæssigt i en konkurrencemæssig kontekst.

Kontakt

Klaus Kaiser

Erhvervsøkonomisk chef

T +45 8740 5175 (direkte)

M +45 2013 5175

E kak@seg.es.dk

Mads Toldam Torp

Analyseassistent

Baggrund og afgrænsning

Realkreditlån er normalt landbrugets væsentligste og billigste finansieringskilde. Sådan vil det formentlig også være i lang tid fremover. Administrationsbidraget på realkreditlån steg kraftigt i en årrække siden starten af den økonomiske og finansielle krise i 2007/8, men er de senere år stabiliseret.

Realkreditinstitutterne fastsætter bidragssatserne ud fra realkreditinstituttets omkostninger i forbindelse med udlånet, aktionærernes afkastkrav og en helhedsvurdering af den pågældende virksomheds kreditværdighed, hvori der indgår såvel kvantitative som kvalitative vurderinger. Der er stor variation i størrelsen af bidragssatserne.

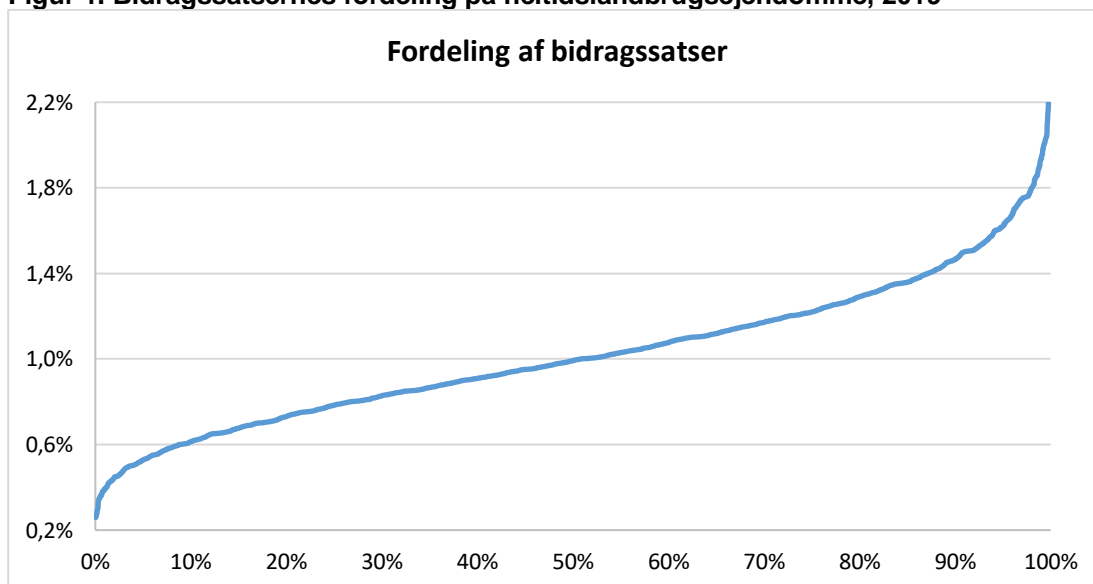
Dette primært deskriptive notat har til formål at beskrive niveauet og spredningen i bidragssatserne ud fra 3.977 landbrugsregnskaber for 2019, og suppleres af analyser, der perspektiverer og belyser, hvilke økonomiske faktorer, der influerer på bidragssatserne.

Realkreditinstitutternes bidragssatser over for landbruget

Den gennemsnitlige bidragssats for heltidslandbrug lå ultimo 2019 på 1,02 pct. Dermed er stigningen i bidragssatserne ophørt efter en årrække med stigninger siden starten af finanskrisen i 2007/8, hvor bidragssatserne typisk lå i niveauet 0,5-0,6 pct.

Der er stor spredning i virksomhedernes bidragssatser, og dermed en betydelig variation i, hvad den enkelte landbrugsvirksomhed betaler til realkreditselskaberne. Figur 1 viser bidragssatsen for hver enkelt ejendom i undersøgelsen på basis af 2019-regnskaberne.

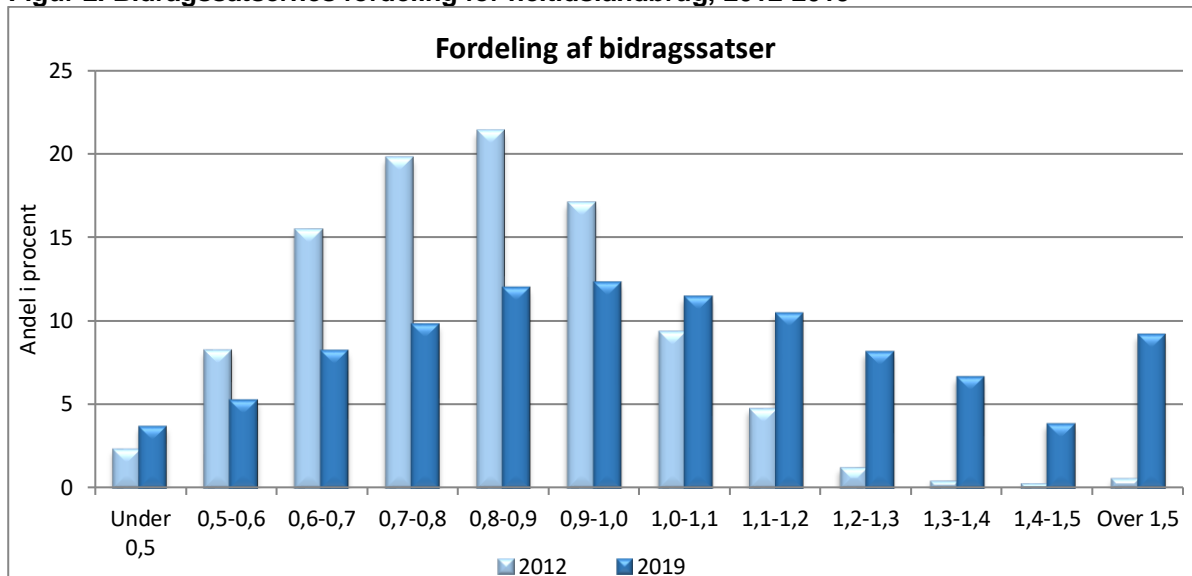
Figur 1. Bidragssatsernes fordeling på heltidslandbrugsejendomme, 2019

I Figur 2 er bidragssatserne opdelt i intervaller, hvoraf det ses, at i 2019 betalte:

- Knap 2/3 pct. af landmændene mellem 0,7 og 1,3 pct.
- Ca. 46 pct. af landmændene mellem 0,8 og 1,2 pct.
- Ca. 17 pct. af landmændene under 0,7 pct.
- Ca. 28 pct. af landmændene over 1,2 pct.

Figur 2. Bidragssatsernes fordeling for heltidslandbrug, 2012-2019

Der er således tale om ca. en fordobling af bidragssatserne fra 2007/8 til 2019. De seneste år er stigningerne i bidragssatserne stagneret. Således har gennemsnittet ligget på 1,02-1,05 i perioden 2016-2019.

Også spredningen i bidragssatserne er stagneret efter en årrække med procentvist flere landbrugsbedrifter i "enderne". Den tidligere større spredning skyldes primært en kombination af to forhold. For det første foretog realkreditinstitutterne i højere grad en prisdifferentiering – især i den høje ende af skalaen. I 2012 betalte 0,5 pct. af landmændene over 1,5 pct. i bidrag, i 2016 var det 6,4 pct. af landmændene, og i 2019 udgjorde andelen 9,1 pct.

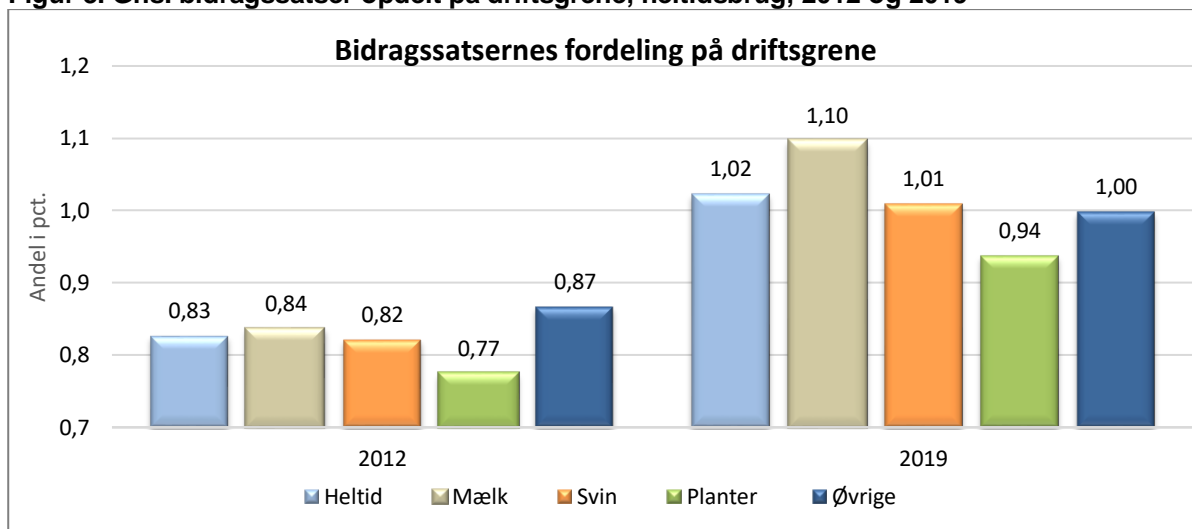
For det andet er nogle af de økonomisk udfordrede bedrifter ophørt. Det medfører, at økonomisk robuste bedrifter med en lavere bidragssats kommer til at udgøre en større andel af de tilbageværende bedrifter.

Ophør af bedrifter med skrøbelig økonomi synes også at være en af de væsentligste forklaringer på, at stigningen i bidragssatserne er stagneret – nogle af de mindst robuste bedrifter er ophørt, og dermed udgør de resterende bedrifter med en skrøbelig økonomi en mindre andel i beregningen af den gennemsnitlige bidragssats.

Opdelt på driftsgrene er der en tendens til at planteproducenter betaler mindst i bidrag, 0,94 pct., mens mælkeproducenterne betaler 1,10 pct. i bidragssats, jf. Figur 3 nedenfor.

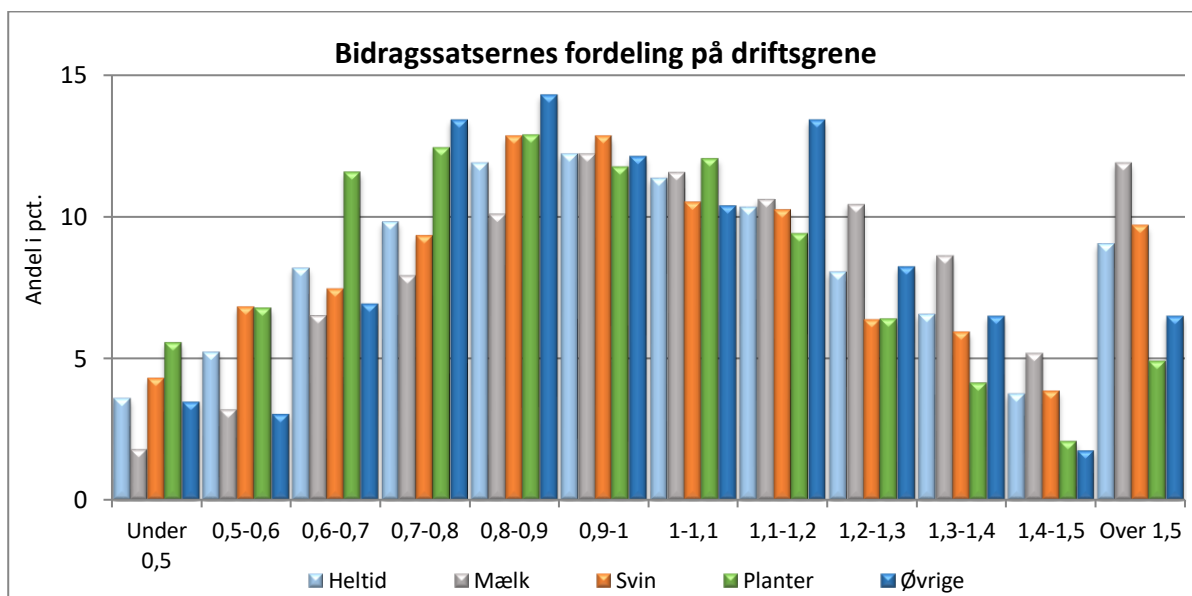
Forskellen i planteproducenternes bidragssatser i forhold til resten af landbruget kan skyldes, at jord udgør en større andel af aktiverne. Jord forbindes med en højere grad af "sikkerhed" for kreditgiver end andre aktiver. Modsat har mælkeproducenterne tidligere været ramt af store prisudsving som følge af ændrede markedsforhold og -struktur, såsom Ruslands importforbud og afskaffelse af mælkekvoterne i EU. Denne øgede risiko i kombination med høj gæld har aflejrer sig i relativt højere bidragssatser.

Figur 3. Gns. bidragssatser opdelt på driftsgrene, heltidsbrug, 2012 og 2019

Spredningen i bidragssatserne er stort set ens på tværs af driftsgrenene. Løjnefaldende er blot de relativt lidt lavere satser for planteproducenter og lidt højere satser for mælkeproducenter, jf. Figur 4. Figuren viser desuden, at en væsentlig større andel af svine- og især mælkeproducenter betaler en bidragssats højere end 1,4 pct. sammenlignet med de øvrige driftsgrene.

Figur 4. Bidragssatserne opdelt på driftsgrene, heltidsbrug, 2019

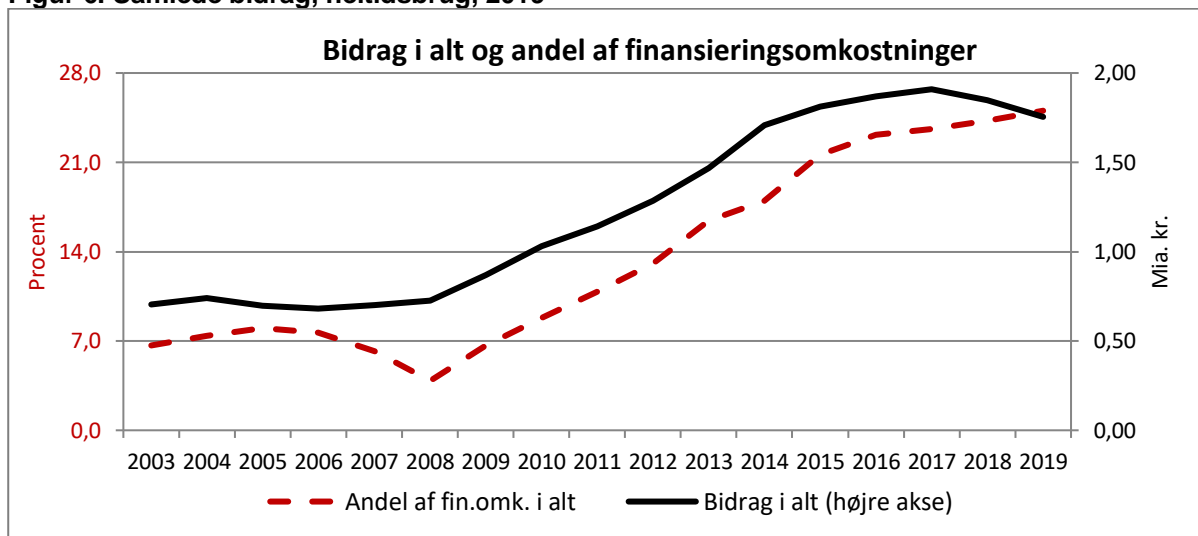

Landbrugets samlede omkostninger til bidrag til realkreditinstitutter

Heltidslandbrugenes samlede omkostning til bidrag er steget kraftigt. Fra at udgøre ca. 0,7 mia. kr. i 2008 udgør omkostningerne til bidrag nu knap 1,8 mia. kr. i 2019. For hele landbruget er omkostningen til bidrag ca. 2,5 mia. kr. i 2019.

Stigningen siden 2008 afspejler dels en stigning i realkreditudlånet og dels højere bidragssatser. Udlånet er steget med ca. 9 pct., mens omkostningerne til bidrag er steget med 141 pct. I 2018 ophørte stigningen i de årlige omkostninger dog, og siden toppen i 2017 er de samlede finansieringsomkostninger faldet med 8,2 pct.

Figur 6. Samlede bidrag, heltidsbrug, 2019

Bidragenes andel af de samlede finansieringsomkostninger er steget kraftigt fra ca. 4 pct. i 2008 til 25 pct. i 2019. Det illustrerer den store betydning bidraget nu har for finansieringsomkostningerne. Andelen er højest for mælkeproducenter og lavest for planteproducenter. Svineproducenter ligger omkring middel.

Ses isoleret på finansieringsudgifter på realkreditudlån, udgør bidragene nu 84 pct. af finansieringsudgifterne mod 8,5 pct. i 2008.

Årsagen til stigningen i bidragets andel af omkostningerne til såvel realkreditinstitutterne som de samlede finansieringsomkostninger er en kombination af det generelle rentefald og højere bidragssatser. Den stigende andel forstærkes af, at ca. 85 pct. af landbrugets realkreditlån er variabelt forrentet. Herved er renteandelen af de samlede udgifter på realkreditlån fulgt med renterne nedad, mens bidragsandelen er steget sammen med stigningen i bidragssatserne.

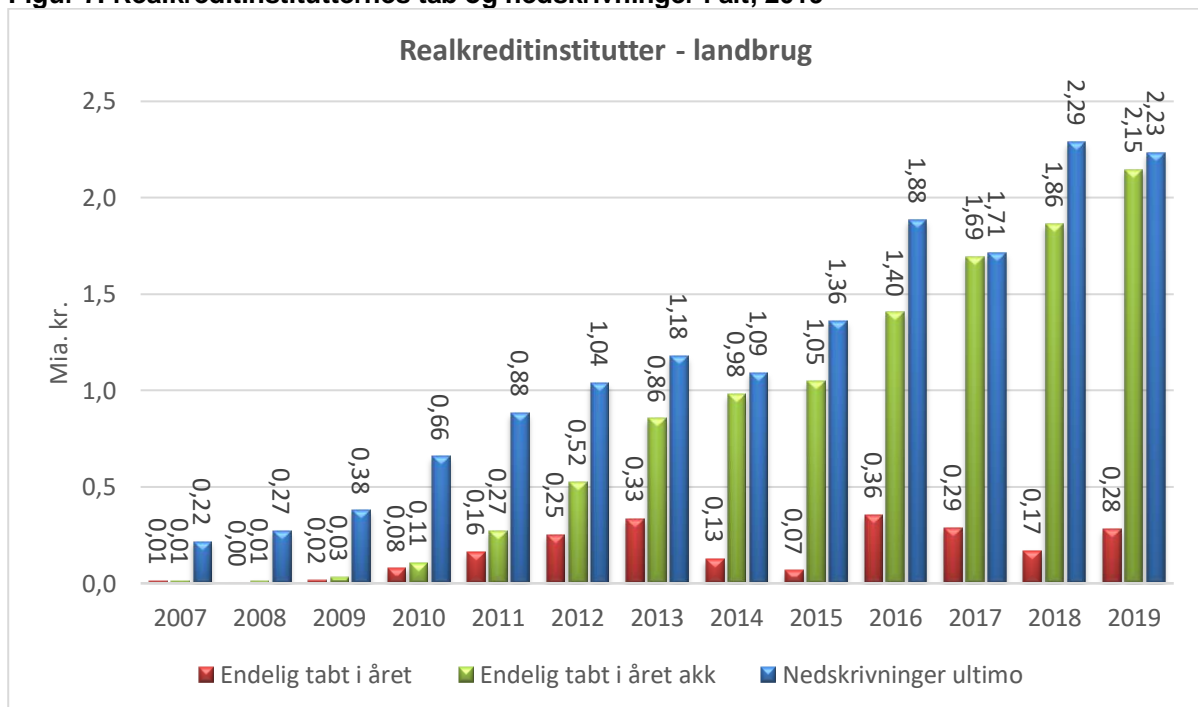
Ideelt set skal bidragssatserne over for landbruget afspejle de administrations- og kapitalomkostninger samt den risiko, der er forbundet med udlån til landbruget. Siden finanskrisen har en række forhold i den finansielle sektor samt landbrugets egne økonomiske forhold afstedkommet højere bidragssatser. Skrappere krav fra myndighederne til realkreditinstitutterne til solvens og likviditet har tilmed medført stigende omkostninger og skærpede indtjeningskrav. Samtidig har myndighederne strammet reglerne vedrørende værdiansættelse og nedskrivninger, hvilket har forringet sikkerhederne bag realkreditinstitutternes udlån.

Gældsservicingsevnen i landbruget blev generelt set forringet i kriseårene 2008-2010 og igen i 2014-2016 og 2018. Der er ekstrem stor spredning i landbrugsvirksomhedernes økonomiske for-måen, og lavkonjunktur, tørke, handelspolitiske begivenheder oa. har ramt driftsgrenene på lidt for-skellige tidspunkter og med forskellig styrke. Men generelt set faldt indtjeningen i kriseperioderne, samtidig med at egenkapitalen faldt fra 2008-2011, og gælden stagnerede på et relativt højt niveau.

Heroverfor står dog, at på trods af de økonomisk vanskelige år for landbruget, har realkreditinstitut-ternes tab på landbrug i hele perioden 2007-2019 været yderst begrænsede. Med en stigning på ca. 280 mio. kr. i 2019, nåede det akkumulerede tab i perioden op på ca. 2,2 mia. kr., jf. figuren neden-for.

Nedskrivningerne (reserver til forventede tab) faldt ligeledes marginalt fra 2,29 mia. kr. i 2018 til 2,23 mia. kr. i 2019.

Figur 7. Realkreditinstitutternes tab og nedskrivninger i alt, 2019

I samme periode 2007-2019 har realkreditinstitutterne haft en indtjening alene fra bidragssatserne på 17,4 mia. kr. på heltidsbrug. Alene *stigningen* i heltidsbrugenes årlige bidragssatser fra 2012 til 2019 udgjorde næsten ½ mia. kr.

Det er vanskeligt at vurdere bidragssatsernes niveau i forhold til omkostninger og risiko på grund af kompleksitet og uigennemsigthed i prissætningen, hvilket er u hensigtsmæssigt i en konkurrence-mæssig kontekst.

Sammenhæng mellem bidragssatser og økonomiske variable

SEGES har inden for de senere år undersøgt den statistiske sammenhæng mellem bidragssatserne og en række økonomiske variable ved brug af forskellige statistiske metoder, herunder machine learning teknikker og regressionsanalyser.

De gennemgående resultater er, at der generelt har kunnet testes signifikant sammenhæng mellem bidragssatserne og såvel nøgletal tilknyttet balancen og nøgletal for rentabilitet, likviditet og indtjening. Af disse hovedgrupper er nøgletal vedrørende balancen dog bedst i stand til at forklare bidragssatsernes niveau. Nedenfor gengives eksempler på sammenhænge, der har vist sig statistisk signifikante:

Balance:

- Gældsprocent - Jo højere gældsprocent, desto højere bidragssats og vice versa.
- Soliditet – Jo højere soliditet, desto lavere bidragssats og vice versa.
- Loan-to-value – Jo højere loan-to-value, desto højere bidragssats og vice versa.
- Restgæld - Jo større restgæld, desto højere bidragssats og vice versa.
- Egenkapital - Jo lavere egenkapital, desto højere bidragssats og vice versa.

Rentabilitet, likviditet og indtjening:

- Driftsresultat – Jo bedre driftsresultat, desto lavere bidragssats og vice versa.
- Likviditet – Jo større overskudslikviditet, desto lavere bidragssats og vice versa.
- Kombinerede (relative) nøgletal, hvor både indtjenings- og balance-nøgletal – jo bedre indtjening, bedre konsolidering, desto lavere bidragssats og vice versa.

Andre forhold:

- Realkreditinstitut - Der er forskel på niveauet for bidragssatserne i de enkelte realkreditinstitutter. Dette kan bl.a. afspejle forskel i bonitet, omkostninger og afkastkrav, jf. side 5.
- Afdragsfrihed – Jo større andel af lån med afdragsfrihed, desto højere bidragssats og vice versa.
- Misligholdte lån – Hvis bedriften misligholder lån, betales et højere bidrag.
- Antal lån - Jo flere lån, desto højere bidragssats og vice versa.

Flere af nøgletallene er højt korrelerede, hvor et endeligt model-setup skal tage højde herfor, f.eks. ved at udvælge de bedste inden for kategorien i forhold til modellens formål, eller ved at anvende teknikker til komponentanalyse (f.eks. PCA).

Analyserne har desuden vist, at udviklingen og accelerationen i de forskellige økonomiske nøgletal kun i mindre grad har betydning for bidragssatsen. Det er således i højere grad selve niveauet på nøgletallet, der er afgørende.

Der kan være stor forskel på, hvilke bidragssatser, de enkelte landmænd betaler, og bidragssatsen fastsættes i vid udstrækning individuelt. Selvom der er god sammenhæng mellem landmandens økonomiske formåen og bidragssatsen, dvs. prisen på at opnå kredit, er de økonomiske nøgletals forklaringsgrad ikke fyldestgørende. Der er derfor en række ikke-økonomiske variable, som indgår i prisfastsættelsen. Det kan for eksempel være realkreditinstituttets individuelle vurdering af låntageren,

miljøforhold, makro-, branche- og driftsgrensspecifikke forhold, eller forhold i realkreditinstituttet selv, såsom ønsket om at øge indtjeningen.

Den individuelle fastsættelse af bidragssatserne medfører også, at en gruppe landmænd betaler en højere bidragssats end andre landmænd med sammenlignelige bedrifter og økonomiske resultater. Det kan skyldes 1) at en supplerende kvalitativ vurdering af landmanden berettiger et højere risikotillæg, 2) en fejlvurdering af landmanden eller 3) at det på grund af markedsmæssige uhensigtsmæssigheder er muligt at pålægge landmanden højere bidragssatser end berettiget, idet konkurrencen mellem realkreditinstitutter delvist er sat ud af kraft, da landmænd ikke altid frit kan skifte finansielle samarbejdspartner.

Siden 2007/8 har finansielle omkostninger (højere bidrag, gebyrer og kursskæring samt i nogle tilfælde højere rentemarginal) samlet set forringet landmændenes konkurrenceevne. Men da der kan konstateres en sammenhæng mellem en række økonomiske variable og bidragssatsen, kan en vej til at opnå bedre vilkår hos den finansielle samarbejdspartner være at forbedre bedriftens økonomi. For eksempel kan lavere gæld og/eller en forbedret indtjening styrke forhandlingskraften og sætte en god cirkel i gang med billigere kredit, yderligere forbedringer af indtjeningen/mindre gæld, lavere marginale låneomkostninger, mere rentable investeringer samt friere dispositionsret og lettere adgang til fremmedkapital.